

Мабуть, усвідомлення дослідниками теоретичної недостатності ототожнення сутності безпеки з захищеністю і призвело до появи великої кількості альтернативних, в тому числі досить обгрунтованих, наукових визначень. Якщо абстрагуватися від особливого розгляду вченими феномена безпеки (національна, державна, громадська, екологічна, інформаційна безпека, біологічна безпека), то існуючі уявлення умовно можна звести до наступних основних груп дефініцій.

По-перше, безпека розглядається як властивість системи, так як існування будь-якої системи передбачає її захищеність від руйнівного впливу будь-яких сил і «пручаються» своєму руйнуванню всі системи - елементарні частинки, атоми, молекули, системні освіти макросвіту і космосу.

Взаємодіючи з зовнішнім світом, людина пізнає світ і усвідомлює небезпеки, які загрожують її існуванню, вживає заходів щодо їх запобігання або зменшення.

По-друге, безпека часто розуміється як специфічна діяльність. Існує велика кількість менш поширених, але більш оригінальних визначень категорії «Безпека», яка визначається як: конкретні відносини, суб'єктами якого виступають джерело загрози і об'єкт уразливості; сукупність факторів, що забезпечують життєздатність держави, сприятливі умови для розвитку; здатність держави протистояти застосуванню, загрозі застосування сили.

Таким чином, безпеку людини і суспільства (комплексна безпека), ілюструє мозаїчність смислових значень цього складного явища, що наочно доводить факт осягнення сутності феномену безпеки, її визначення, і особливо, комплексної безпеки.

Список використаної літератури

1. Зонов Ф.А. Міжнародний тероризм і світовий досвід боротьби з ним / Ф.А. Зонов // Влада. 2011. № 12. С. 103-106.
2. Бальцерович Л. Назустріч обмеженому державі / Л. Бальцерович; пер. з англ. М.: Нове видавництво, 2007. 92 с.
3. Незалежна газета, 26 жовтня 1994 року.
4. Гегель Г. Феноменологія духу. Філософія історії / Георг Вільгельм Фрідріх Гегель. М.: Ексмо, 2007. 880 с.
5. Кузнецов В.М. Соціологія безпеки / В.М. Кузнецов. М.: Книга і бізнес, 2003. - 880 с.
6. Ларін В. Безпека розвитку і розвиток безпеки / В. Ларін // Вільна думка. 2008. № 7. С. 40-43.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

*Пархоменко М. С.
м. Полтава*

Вступ. Проблема безпеки завжди займала особливе місце в історії. Протягом століть формувалися принципи протистояння викликам національної безпеки, які в основному зводилися до захисту кордонів, суверенітету і населення від зовнішніх загроз.

Сьогодні спектр викликів безпеки значно зріс і це пов'язано не тільки з тим, що технічні, інтелектуальні та інші показники озброєння вийшли на надзвичайно високий рівень свого розвитку. Тепер, крім традиційних проблем, до уваги повинні прийматися також і так звані «нетрадиційні» або «м'які» проблеми безпеки.

Сьогодні додалися і нетрадиційні виклики, які нарівні з традиційними, загрожують стабільності регіону і навіть в якійсь мірі усьому світу. В першу чергу це стосується проблеми тероризму.

З проблемою тероризму тісно пов'язана проблема розповсюдження наркотиків. Поставки і обсяги продажів цієї речовини в багато регіонів світу значно збільшилися за останнє десятиліття, а разом з тим збільшилися і матеріальні можливості організованої злочинності, а, отже, і терористичних організацій, тому що вони тісно пов'язані з першими.

Згідно «широкої» концепції безпеки людини, вперше викладеної в 1994 р. в Доповіді про розвиток людини, виданому в рамках Програми розвитку ООН, безпеку людини спирається на два поняття – свободу від злиднів і свободу від страху. У широкому сенсі безпека людини включає в себе гарантію даху над головою, захист від голоду і злиднів, а іноді і від «погроз людської гідності». Прихильники цієї концепції справедливо заявляють про те, що голод, хвороби і стихійні лиха забирають набагато більше життів, ніж війни, геноцид і тероризм разом узяті. І, крім того, часто ці проблеми взаємопов'язані.

Мета статті: розглянути актуальні питання з проблем безпеки життєдіяльності в сучасний період.

Основна частина. Сьогодні, людство вийшло на новий етап свого розвитку. Процеси, що відбуваються в одному куточку світу, практично ментально дають про себе знати в іншому.

Без комплексного, синергетичного підходу неможливо оцінити і зрозуміти все різноманіття феномена безпеки людини на планеті Земля, будь-який інший підхід висвічує тільки частина проблеми. Практика говорить, що безпека людини формується на кордонах чотирьох сфер: техносфери, природної сфери, інформаційної та соціальної сфери.

Всі проблеми людини і людства лежать на кордонах соціальної сфери з іншими вищезгаданими. Слід сказати, що соціальна сфера надзвичайно складна. Вона вміщує в себе всі наші людські відносини і взаємозв'язки. Наша «розумність» як виду відрізняється високим ступенем цих соціальних зв'язків і відносин, але вони, ці зв'язки, в свою чергу певним чином організовані і саме в цій організації криється «мудрість» їх історичних, культурних начал.

Очевидно, що в соціальній організації людина спирається на досвід попередніх поколінь, модифікований за допомогою виховання, трудової діяльності (самореалізації), освіти (наукової). Організуючим початком є контроль поведінки, керований традиціями, законами і, нарешті, совістю – своєрідним продуктом виховання, освіти, традицій і законів, тобто культурою.

Для контролю та управління соціальною організацією людиною створений інструмент – це держава. Держава як інструмент вимагає постійного вдосконалення і «спеціалізації» в залежності від історичної точки координат. Таким чином, соціальна сфера або соціальна організація людей, – це складне утворення, що включає в себе безліч взаємопов'язаних компонентів.

Протягом століть універсальною відповіддю соціальної організації людей на зовнішні і внутрішні загрози в витоках будівництва цивілізації були релігійні вчення. Сьогодні цього вже недостатньо, потрібні нові форми мобілізації інтелекту і інструменти контролю поведінки.

З іншого боку, сучасний світ характеризується появою феномена «віртуальної реальності». Глобальні інформаційні мережі та їх соціалізація здатні управляти поведінкою великих мас людей. Держава як інструмент соціальної організації виявилось нездатним ефективно впливати на цю «віртуальну реальність», а часто втручання держави лише шкодить справі. Потрібні нові інструменти управління цією системою зсередини, де повинні бути свої лідери і вожді, свої ресурси.

Комплексне уявлення про соціальну організацію дає підставу стверджувати, що управляти безпекою людини можна лише через її соціальну організацію, прагнучи підвищувати рівень безпеки на кордонах сфер.

Звідси випливає висновок про нашу обмежену можливість уникнути катастроф, але обмежену лише рівнем соціальної організації. Іншими словами, щоб уникнути індивідуальних загроз, потрібно управляти власною поведінкою. Щоб уникнути колективних загроз, потрібно управляти соціальною організацією сім'ї, поселення, регіону. Щоб уникнути національних загроз, потрібно управляти соціальною організацією держави. Щоб уникнути цивілізаційних загроз, потрібно управляти організацією світової спільноти. Безпека людини підпорядкована відповідному рівню соціальних ресурсів.

Що стосується проблем, пов'язаних з екологією, то вони займають особливе місце. Особливості нової епохи змушують звернути головну увагу на небезпеку від перетворення середовища.

Перетворення людиною навколишнього середовища ведеться все з більшим темпом. Перетворення стають все масштабнішими, а часу на проби залишається все менше. Буває так, що сама проба створює важко оцінювану небезпеку – згадаємо перший підрих атомної бомби. В результаті, від перетворення середовища людиною, а фактично від її життєдіяльності, небезпеки в нову епоху стають не тільки переважаючими, але й глобальними.

Виниклі глобальні екологічні проблеми загострюють всі інші проблеми безпеки внаслідок їх тісного взаємозв'язку. Згадуючи, що розрахунки світової динаміки віщують неминуче зменшення чисельності населення Землі, а це інтегральний показник безпеки людини як виду, доводиться констатувати, що життєдіяльність в нову епоху призводить до зменшення загального рівня безпеки. Саме це проблему безпеки життєдіяльності робить головною проблемою ХХІ століття.

Величезну небезпеку для людства становлять екологічні катастрофи. Взаємовідносини між людьми і навколишнім середовищем досить багатогранні і проявляються практично у всіх галузях матеріального виробництва. Забруднення навколишнього середовища ставить під загрозу життя і здоров'я людей, існування рослинного і тваринного світу, чистоту водних ресурсів і повітряного простору, цілісність озонового шару.

Інтенсивна експлуатація природних ресурсів без забезпечення адекватного їх збереження та відновлення веде до незворотних наслідків, результатом яких може стати економічна катастрофа.

Безоглядна вирубка лісів (прогнозується щорічна втрата тропічних лісів на площі близько 7,5 млн га), щорічні лісові пожежі з вини людини знищують багато мільйонів гектарів лісових масивів; опустелювання землі (до 35% суші знаходиться під загрозою опустелювання), забруднення ґрунту, води, повітря завдають величезної екологічної шкоди навколишньому середовищу. Так, щорічно в атмосферу викидається близько 145 млн т двоокису сірки, 250 млн т пилу. За останнє сторіччя концентрація двоокису вуглецю в атмосфері підвищилася приблизно на 15%, а до середини ХХІ ст. може подвоїтися і стати однією з причин «парникового» ефекту, який призведе до танення снігів, льодовиків і затоплення значної частини суші. В результаті забруднення ґрунту і повітря щогодини зникає один біологічний вид.

Висновок. Підводячи підсумки можна сказати, що зміни, які відбуваються в нашому світі, впливають на природну, технологічну, інформаційну, соціальну сфери і всю мегасистему в цілому. Це призводить до того, що цивілізація все ближче присувається до точки біфуркації, коли навіть слабкий вплив може перевести систему в інший якісний стан; такий перехід і є «катастрофа» у визначенні «теорії катастроф». Сучасний стан можна назвати «нестабільно близьким» до точки біфуркації.

Комплексна безпека людини є пріоритетом, від якого має будуватися вся архітектура безпеки. Тільки в цьому випадку не виникає ситуації, коли забезпечення будь-якої іншої безпеки, наприклад державної, промислової, інформаційної, військової і так далі, буде будуватися на шкоду або всупереч інтересам комплексної безпеки людини. Пріоритет безпеки людини повинен бути абсолютним. Тільки в цьому випадку можна побудувати ефективну систему забезпечення безпеки ХХІ століття.

Безсумнівно, все, що відбувалося і відбувається в нашому світі, пов'язане між собою і являє масштаб системної кризи сучасної цивілізації. Ця криза може стати для нас катастрофою в побутовому сенсі цього слова. А може відкрити нові можливості для подальшого розвитку людства і нового розквіту цивілізації. Як рухатися далі – питання відкрийте.

Список використаної літератури

1. Проблемы безопасности жизнедеятельности. Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/life/2c0a65625a2ad78a5c53a88421206c27_0.html
2. Проблемы, задачи и опасности жизнедеятельности. Режим доступу: <https://scibook.net/jiznedeyatelnosti-bjd-bezopasnost/problemyi-zadachi-opasnosti-17956.html>
3. Проблеми безпеки життєдіяльності людини і суспільства в сучасних умовах. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5014270/>

АНАЛІЗ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Савченко І. В.
м. Полтава*

Вступ. Актуальність безпеки людини обумовлена наступними обставинами: по-перше, уточненням специфіки взаємодії різних соціально-політичних суб'єктів на суспільне життя, так як, не будучи ізольованою від інших сфер суспільного життя, сфера безпеки є ефективним механізмом врегулювання соціальних конфліктів, ліквідації наслідків криз, що перешкоджають поступальному суспільному розвитку і стабільності; по-друге, необхідністю подолання помилок, пов'язаних з абсолютизацією впливу державних структур, влади на сферу безпеки. Сьогодні системно проявляється і об'єктивно складається розгалужена система суспільно державного впливу на суспільні відносини, що передбачає розробку комплексної безпеки, що охоплює всі сфери життєдіяльності сучасного суспільства.

Завдання забезпечення безпеки людини – складна політична, науково-технічна та соціально-економічна проблема. Оскільки сама безпека складна, багатofакторна і відрізняється за ознаками раси явище також має носити міждисциплінарний характер. Характер середовища безпеки, характер загроз, а також характер інструментів для їх усунення істотно змінюються. Ця реальність викликає необхідність створення системи найбільш загальних знань про безпеку, методологію її дослідження, деяку «філософію безпеки» – науки безпеки [1].

Основна частина. Мета даної статті є розгляд і аналіз безпеки суспільства і визначення стратегічних напрямків вирішення проблеми розвитку людства в сучасних умовах.

Найбільша цінність суспільства – людина, її життя, здоров'я. У спеціальній літературі поняття «безпека», як правило, розуміється по-різному:

- 1) безпека – відсутність небезпек;
- 2) безпека – певна діяльність по забезпеченню, по попередженню;